

Nulägesbeskrivning Sverige, klimatförändringarna och den globala rättvisan

Från Klimatriksdagens utskott för Global rättvisa

Frågor om Global rättvisa är ett stort och vittförgrenat område som påverkar tillvaron på väldigt många olika sätt sett till världens olika regioner och människors ekonomiska och sociala livsvillkor.

Här sammanfattar vi Sveriges roll i den globala väven av orättvisor och maktförhållanden - kopplat till klimatförändringarnas uppkomst, hur de verkar idag och hur det kan påverka världen i morgon.

Vi hoppas att det ska inspirera till tankar och motioner, som kan diskuteras på Klimatriksdagen 4-6 maj 2018 i Stockholm.

- Om varje människa använder jordens resurser och orsakar utsläpp som en genomsnittlig svensk så skulle det behövas 4,2 jordklot. Det betyder att vi i Sverige lånar från omvärlden och från framtiden under mer än 9 av årets 12 månader. Sverige har en "historisk skuld" eftersom vi har använt fossil energi för att utveckla och industrialisera Sverige och orsakat utsläpp under lång tid.
- Produktionen av svenska konsumtionsvaror sker inte främst inom Sveriges gränser och de totala utsläppen syns därför inte i svensk statistik. För att synliggöra Sveriges globala klimatpåverkan så behöver utsläpp från både importerade och inhemskt producerade varor och tjänster inkluderas. Idag släpper en svensk ut ca 6 ton koldioxid per år. Om vi tar med importerade varor och utrikes flyg och sjötransporter så ökar våra utsläpp till 12 miljoner ton koldioxid per år. Utsläppsmålen bör ha de totala utsläppen som utgångspunkt.
- Vi behöver också ta ansvar för den avfallshantering som vi i dagsläget ger upphov till utanför Sveriges gränser, samt alla transporter som vår konsumtion orsakar. Det borde finnas märkning på alla våra konsumtionsvaror som visar produktens totala energiåtgång som inkluderar både produktion och transporter.
- Faktorer som klass, kön, etnicitet, resurser och politisk representation påverkar människors förmåga att anpassa sig till och mildra de negativa konsekvenserna av klimatförändringar. Detta gör att klimatfrågan bör ses som en rättvisefråga med viktiga etiska och politiska dimensioner.
- Många naturkatastrofer får förödande konsekvenser eftersom mänskliga samhällen och infrastruktur inte är anpassade till stora skiftande förutsättningar. Människor som lever i fattigdom och utsatthet saknar generellt de resurser och försäkringsskydd som behövs för att återhämta sig efter en naturkatastrofer. Dessutom får den här gruppen generellt

sett mindre katastrofhjälp, bistånd för återhämtning och medietid än vad mer privilegierade grupper får (orkaner som drabbar Karibien och USA är slående exempel).

- Förändrat väder med mer, mindre, våldsammare eller opålitliga regn och vindar påverkar odlingsmetoder för världens bönder. Jordbruket kan bli mer resurskrävande med mer av bevattningssystem, konstgödsel och pesticider. Det påverkar också möjligheten till matsuveränitet dvs småbrukarnas möjligheter att försä hemmamarknaden med mat och ha kontroll över den lokala produktionen av livsmedel. Om skördar slår fel upprepade gånger så tvingas många småbrukare hitta alternativa inkomstkällor. I det globala syd så drabbas kvinnor och barn oftast hårdast av denna utveckling.
- För att kompensera för utsläpp i väst så har flera projekt startats för att plantera träd i syd (så kallade koldioxidsänkor). Projekten måste utformas så de inte stärker koloniala strukturer eller ökar lokalbefolkningens utsatthet. Det finns många exempel på hur till exempel UN-REDD+ lett till landgrabbing, avhysning, skövling av lågproduktiv skog (tex urskog) och nyplantering av snabbväxande monokultur (tex eukalyptus).
- Klimatförändringarna leder till minskad tillgång av naturresurser, som till exempel mindre dricksvatten och mindre brukningsbar mark. Detta har redan idag lett till att tusentals människor tvingas lämna sina hem och bli inhemska flyktingar i Afrika, Latinamerika och Asien. FNs experter tror att kontroll över naturresurser kommer bli den vanligaste orsaken till väpnad konflikt inom kort. Sverige bör aktivt motverka sin inblandning i denna jakt på naturresurser i Syd. Dessutom bör klimatflykting etableras som begrepp och tas i beaktning vid hantering av asylärenden.
- Sverige och övriga rika världen minska våra utsläpp från fossil energi och även finansiellt ge stöd till globala syd så att fattigare länder kan bygga ut och använda förnyelsebar energi istället för att använda fossilenergi. Likaså finansiellt stöd till anpassningsåtgärder för de klimatförändringar som redan pågår och som kommer förvärras speciellt i fattigare länder genom de utsläpp som redan skett.
- Den rika världens samhällsutveckling har framför allt byggt på fossil energi (I Sverige har vi dock en stor del av el från vattenkraft och kärnkraft). En radikal omställning i världen där fossil energi byts ut mot förnyelsebar energi inom några decennier kommer att kräva stora förändringar av olika samhällssystem.
- Statushetsen och en livsstil med stor konsumtion i det svenska samhället gör att vi konsumerar allt mer och mer än vad vi behöver. Trender inom mode, teknik, mat och resor gör att livslängden på varor förkortas och vi konsumerar snabbare med stora effekter på utsläppen, resursförbrukningen och arbetskraften. För att stoppa utvecklingen måste vi minska konsumtion och förändra vår livsstil och kanske till och med gå ner i levnadsstandard. Hur kan vi skapa en hållbar och rättvis omställning i Sverige och globalt? Hur mycket ansvar och solidaritet är vi villiga att visa i

klimatfrågan?

- Det finns ett glapp mellan politiskt satta utsläppsmål (tex max 2 graders medeltemperaturhöjning) och de åtgärder som nationerna frivilligt har lovat för att nå detta mål. Även om alla utlovade åtgärder vidtas så kommer inte de uppsatta målen nås i tid. Sverige med sin höga utsläppsnivå, historiska skuld och internationella anseende som ett land som står för mänskliga rättigheter och rättvisa borde ta ordentliga krafttag och ha mer ambitiösa mål än många andra länder och arbeta aktivt för att EU och övriga länder kommer att skärpa sina mål.. Att bara göra som andra EU-länder i förhållande de internationella avtalen är inte gott nog.